

Kommunal- og distriktsdepartementet
v/politisk ledelse

Oslo, 30.november 2023

Innspill til statsbudsjettet for 2025: Styrk kommunenes kompetanse på natur og friluftsliv

Norsk Friluftsliv representerer de 18 store frivillige friluftslivsorganisasjonene i Norge, med til sammen nærmere en million medlemskap og rundt 5000 lokale lag og foreninger. En av hovedoppgavene for Norsk Friluftsliv er å ivareta allemannsretten, og det enkle og naturvennlige friluftslivet i Norge. Som en del av dette arbeidet jobber vi også for å styrke hensynet til natur og friluftsliv i politikk, planer og lovverk.

Kompetanse og kapasitet i kommunene

For snart et år siden fikk vi den gledelige nyheten om at verdens land hadde blitt enige om en ambisiøs naturavtale. Avtalen, som Norge har signert, forplikter oss til å sørge for et representativt vern av 30 prosent av hav- og landområdene våre, og at vi ytterligere restaurerer 30 prosent av ødelagt natur. Samtidig vet vi at det per i dag dessverre er stor mangel på fagkompetanse og kapasitet i mange kommuner innenfor arealforvaltning, natur, klima og friluftsliv.

For å sikre en bærekraftig arealforvaltning som ivaretar hensynet til natur, klima og friluftsliv, er det behov for en betydelig økt kompetanse og kapasitet i kommunene på disse områdene. Det er også viktig at kommunene reviderer gamle, vedtatte planer for naturarealene, som med dagens kunnskap om naturens tilstand, verdi og tåleevne ikke ville blitt godkjent for utbygging. Denne prosessen kalles en planvask.

Budsjettkrav:

- Vi ber om at det etableres en tilskuddsordning i søkbare midler til kommunene. For å sikre økt kompetanse og kapasitet innen arealforvaltning, natur, klima og friluftsliv, i tråd med alvoret i naturkrisen.

Planvask

Mange kommuner er fulle av gamle arealplaner der store områder er satt av til ulike utbyggingsformål. I følge NINA rapporten «*Planlagt utbyggingsareal i Norge*», er det satt av hele 2.166 km² til boliger, fritidsboliger og næringsformål. Av dette utgjør det totale arealet som er avsatt til fritidsboliger 1.560 km², det vil si et areal fire ganger Mjøsas størrelse, jf. *NINA-rapporten Kartlegging av tomtereserver for fritidsbolig i Norge*. Blant disse arealene finnes det for eksempel viktige friluftslivsområder, leveområder for villrein og store myrområder, som med dagens kunnskap ikke ville ha blitt tillatt for nedbygging.

Budsjettkrav:

- Vi ber om at det etableres en tilskuddsordning på 100 millioner kroner i søkbare midler til kommunene. Dette for å dekke en effektiv planvask i kommunene, for å forhindre nedbygging av viktige natur- og friluftsområder.

Arealnøytralitet og naturregnskap

Arealnøytralitet må være et overordnet mål i all arealplanlegging. For å oppnå dette, må det utvikles og innføres nasjonale, regionale og kommunale arealregnskap, slik at vi vet hva vi har og eventuelt hva vi mister. Ifølge Miljødirektoratets rapport «Etablering av naturregnskap i Norge» gjenstår det imidlertid mye arbeid for å få på plass et naturregnskap i samsvar med standarder og krav.

Budsjettkrav:

- Vi ber om at det så snart som mulig settes av nok midler til å fremskynde arbeidet med å få på plass et forvaltningsrelevant naturregnskap på både lokalt, regionalt og nasjonalt nivå.

Oslofjorden:

Oslofjorden med 100-metersbelte er et av Norges viktigste friluftslivsområder som 1,6 millioner nordmenn sokner til. Å hindre nedbygging, og ivareta allmennhetens tilgang i dette området må være en prioritert oppgave både lokalt og nasjonalt. Det er fortsatt store forskjeller på hvordan kommunene følger opp bygging i 100-metersbelte. Statsforvalter og kommunene sitter med et stort ansvar for å ivareta dette viktige friluftslivsområde for fremtiden, og må ha tilstrekkelig med kunnskap og kapasitet til dette viktige arbeidet.

Fiskedød og forråtnelse høres ut som en vond drøm, men er dessverre virkeligheten i Oslofjorden. Det ser ut til å være stor enighet om de to viktigste tiltakene for å redde fjorden: (1) tilstrekkelig rensing av næringsstoffer (nitrogen og fosfor) fra kommunale avløp, og (2) tilstrekkelig rensing av de samme næringsstoffene fra landbruket.

For å unngå en usystematisk og tilfeldig utbygging av kommunale renseanlegg mener vi staten må koordinere utbyggingsprosessen. Dette for å sikre at kommunene slipper å konkurrere om kompetanse og kapasitet for å prosjektere og bygge slike anlegg.

I regjeringens budsjett for 2024 er det satt av 12,4 millioner kroner i tilskudd til kommuner langs Oslofjorden til planlegging og prosjektering av renseanlegg. Dette beløpet er langt lavere enn hva behovet tilsier.

Strandsonen er under stadig press, særlig i Oslofjorden. Det er derfor behov for en strengere håndheving av byggeforbudet i 100-metersbeltet, herunder innstramming av en utbredt dispensasjonspraksis i strid med plan- og bygningslovens intensjon. Det er også behov for at kommunene følger opp ulovlige byggetiltak og stengsler i strandsonen.

Budsjettkrav:

- Norsk Friluftsliv ber om at staten tar et langt større ansvar for å koordinere utbyggingsprosessene av kommunale rensanlegg og øke budsjettet til dette til et nivå som står i forhold til den alvorlige situasjonen i Oslofjorden.
- Norsk Friluftsliv ber om at det avsettes mer midler til kommunene/statsforvalter slik at det er kapasitet og kompetanse til å følge opp dispensasjonspraksis, ulovlig byggetiltak og stengsler i strandsonen

Kommunenes ansvar for å følge opp fritidserklæringen

Fritidstilbud er en viktig del av barn og unges oppvekst. Deltakelse i ulike fritidsaktiviteter gir mulighet til å gjøre noe sammen med andre, ta del i et fellesskap, få nye venner, være aktiv og oppleve mestring.

Fritidserklæringen, som er undertegnet av syv ulike departementer, KS, og en rekke frivillige organisasjoner, fastslår at alle barn og unge har rett til å delta i meningsfulle aktiviteter på fritiden, uavhengig av bakgrunn. Forskere har funnet tre barrierer for deltakelse:

- Familieøkonomi
- Utfordringer med å nå ut med informasjon til barn og unge
- Geografiske utfordringer, som reiseavstander og tilgang til kollektivtransport

Forskningen viser at kommunene per i dag ikke arbeider målrettet for å oppfylle Fritidserklæringen gjennom vedtatte planer og strategier.

Budsjettkrav:

- Vi ber om at alle norske kommuner følger opp den nasjonale fritidserklæringen med en lokal erklæring, slik at alle barn og unge sikres et tilbud om å delta på en fritidsaktivitet.

Med vennlig hilsen

Norsk Friluftsliv

Bente Lier
Generalsekretær

Solveig Schytz (sign)
Styreleder